

Nasveti Javne službe kmetijskega svetovanja

Urejanje in vzdrževanje varovalnih pasov vzdolž vodotokov

Igor Škerbot,
specialist za zelenjadarstvo,
okrasne rastline, poljedelstvo,
KGZS – Zavod Celje;
Diana Bogovič

Po spravilu poljščin in krmnih rastlin z njivskih površin ter pred oz. ob setvi ozimnih kultur (npr. oljne ogrščice, ozimnih žit) je idealna priložnost za vzdrževanje varovalnih pasov na njivskih površinah, ki so ob vodotokih. Izkoristite čas po žetvi koruze in pred pripravo tal za setev ozimnih žit, ko je najprimernejši trenutek za košnjo ali mulčenje vzpostavljenih varovalnih pasov.

Še posebej želimo s tem člankom opozoriti vse, ki imate na zbirni vlogi prijavljenih več kot 10 hektarjev kmetijskih površin, saj boste

Zahtevano poraščenost varovalnega pasu z dovoljenimi rastlinami je bilo treba vzpostaviti že z januarjem 2024, pri čemer se upošteva, da se v varovalni pas štejejo tudi obstoječa zarast grmovja in drevja ter obstoječe zatravljene kolovozne poti ob vodotoku. Ob koncu poletja in v jeseni je priporočljivo, da kmetovalci površino vzpostavljenih varovalnih pasov vzdržujejo npr. z odstranjevanjem invazivnih rastlin.

Če osvežimo poznavanje zahtev dobrega kmetijsko-okoljskega pogoja št. 4 (DKOP4), ki govori o vzpostavitvi varovalnih pasov vzdolž vodnih tokov po vsej Sloveniji:

- Oranje v varovalnem pasu je prepovedano, dovoljena je površinska obdelava zaradi vzdrževanja varovalnega pasu (priprava zemljišča za setev dovoljenih posevkov, košnja, mulčenje ali paša).

Po spravilu glavne kulture je primeren čas za vzdrževanje vzpostavljenega varovalnega pasu s košnjo ali mulčenjem.

vključeni v kontrolni sistem, ki bo preverjal, če je vaše kmetovanje v skladu z uredbo o pogojenosti. Le-ta med drugim zahteva izpolnjevanje predpisanih zahtev o ohranjanju in vzdrževanju varovalnih pasov ob vodotokih in osuševalnih jarkih, širših od dveh metrov, ki morajo biti ozelenjeni z dovoljenimi rastlinami. S takšnimi pasovi skrbite za varovanje voda in ravnate v skladu z zahtevami Skupne kmetijske politike, ki veljajo za vse države članice EU.

- V skladu z Zakonom o vodah morajo biti vzpostavljena priobalna zemljišča, ki so za namen tega standarda DKOP4 varovalni pasovi, in sicer v širini 15 metrov ob vodah 1. reda ter v širini 5 metrov ob vodah 2. reda.
- Varovalni pasovi v širini 3 metrov morajo biti vzpostavljeni tudi ob osuševalnih jarkih, širših od 2 metrov.
- Varovalni pas je lahko zaraščen s travo, travnimi mešanicami, deteljami, lucernami, travno-detelnimi mešanicami, deteljno-trav-

Varovalni pas ob vodotoku lahko dosejemo s semeni dovoljenih rastlin s pomočjo sejalnice za direktno setev in tako zagotovimo, da bodo semena dobro in hitro vzkli.

nimi mešanicami, samoniklimi rastlinami, grmovjem ali drevesi.

- Znotraj varovalnih pasov je prepovedano gnojenje z organskimi in mineralnimi gnojili, kar ne velja za iztrebljanje živali na pašnikih med pašo.
- Znotraj varovalnih pasov je prepovedano uporabljati FFS (velja že od leta 2002).
- Znotraj varovalnih pasov je prepovedano tudi odlaganje organskih gnojil.
- Paša živine na varovalnih pasovih se lahko izvaja brez poseganja v strukturo vodnih teles. Znotraj varovalnih pasov se izvaja napajanje živine v vodotokih na za to določenih mestih in na kontroliran način, brez pretiranih znakov poškodbe zemljišča. Živino napajamo na kontroliran način v več manjših skupinah. Živali na paši v varovalnem pasu ne smemo dokrmeljati.
- Varovalni pas ne sme biti neobdelana površina ali površina, poraščena z invazivnimi rastlinami.

KAJ JE NUJNO UPOŠTEVATI PRI VZDRŽEVANJU VAROVALNIH PASOV?

Zatravljen varovalni pas po spravilu silažne koruze ali koruze za zrnje pred setvijo ozim vzdržujte kot dober gospodar s košnjo in/ali mulčenjem. Če se je sestava rastlin v

pasu poslabšala oz. se je posevek razredčil in se v varovalni pas širijo invazivne rastline, lahko z dosajanjem z dovoljenimi rastlinami izboljšate pokrovnost in varovalni učinek varovalnega pasu.

V varovalni pas lahko dosejete le dovoljene rastline: travo, travne mešanice, detelje, lucerno, travno-deteljne in deteljno-travne mešanice. Pri tem morate NUJNO upoštevati prepoved oranja v varovalnem pasu in tla pripraviti za setev le s plitvo – površinsko obdelavo. Le tako boste varovalni pas uredili v skladu s predpisi in se izognili sankcijam. Rastline, ki jih boste posejali vanj, morajo namreč do zime vzkaliti, tako da bo pas ozelenjen in dobro pripravljen na prezimitev.

Dosajanje varovalnih pasov lahko izvedete s sejalnicami za direktno setev ali s sejalnicami, priključenimi na stroje za plitvo obdelavo tal; v prihodnosti pa veliko obetajo tudi setve iz zraka s pomočjo dronov. Semena rastlin v času dosajanja posejte v skladu s priporočeno količino na enoto površine (v kg/ha) in upoštevajte specifične poljske pogoje (npr. suha, vlažna tla), da bo vložen trud poplačan z obnovljenim in ozelenjenim varovalnim pasom v naslednji vegetacijski sezoni.